

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до проведення практичних занять та організації самостійної й
індивідуальної роботи з навчальної дисципліни
«УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ ОСВІТІ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»
спеціальності 052 «Політологія»

Розробник: кандидат політичних наук,
доцент, доцент кафедри політичних
наук і права Проноза І. І.

Одеса – 2024

УДК 321.01:37.013.42

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 5 від 31.10.2024 року)*

Рецензенти:

Кокорев О. В. – доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та ІТ-права Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку.

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Проноза І. І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної й індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Українські студії в громадянській освіті» [для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» спеціальності 052 «Політологія»]. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. 64 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної й індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Політичний аналіз та консалтинг» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до екзамену, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованої літератури

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	15
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ	46
ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	51
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	54
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	61

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» спеціальності 052 «Політологія».

У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Українські студії в громадянській освіті» є обов'язковою дисципліною для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». «Українські студії в громадянській освіті» є важливою складовою системи соціально-політичних наук, що досліджує специфіку українського суспільства, культури та політики. Вивчення цієї дисципліни надає студентам необхідні знання про історичні, соціально-культурні та політичні аспекти розвитку України, а також їхній вплив на сучасні процеси в суспільстві.

Завдяки цій дисципліні студенти формують глибоке розуміння українських ідентичностей, цінностей та громадянських прав, що є критично важливими для активної участі в громадянському суспільстві. Вивчення українських студій розвиває у здобувачів аналітичні та критичні навички, необхідні для усвідомленого сприйняття політичних і соціальних явищ в Україні та за її межами. Ця дисципліна готує майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах сучасних викликів, заохочуючи їх до активної участі в громадському житті та формування демократичного суспільства.

Мета навчальної дисципліни: надання здобувачам комплексних знань про громадянську освіту в контексті українських реалій, вивчення процесу

формування української національної ідентичності, громадянських прав і обов'язків, розкриття закономірностей та особливостей, політичного, історичного економічного, соціокультурного розвитку України; формуванні у здобувачів вищої освіти національної свідомості та громадянської активності. а також аналіз інституцій, що впливають на розвиток громадянського суспільства в Україні.

Реалізація мети забезпечує досягнення результатів навчання за програмою дисципліни завдяки відповідному навчальному змісту.

Очікуванні програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПРН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПРН 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

ПРН 09. Здійснювати активну участь в громадських ініціативах, розуміти та ефективно реалізовувати свої права й обов'язки як члена громадянського суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні як фундаментальних засад громадянської освіти.

ПРН 10. Популяризувати, поширювати достовірні, актуальні знання про Україну для набуття суб'єктності в міжнародному публічному (політико-правовому) полі.

ПРН 13. Планувати і реалізовувати освітній процес з урахування індивідуальних особливостей його учасників, створювати умови формування мотивації та позитивної самооцінки.

Очікувані результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- сутність українських студій в контексті громадянської освіти та їхнє місце в системі політичної науки.
- основні етапи розвитку політичної думки в Україні та їхній вплив на формування сучасної державності.
- теоретичні основи політичної культури та соціалізації українського суспільства.
- концептуальні підходи до розуміння національної ідентичності та націоналізму в українському контексті.
- структуру та функції політичної системи України, включаючи роль основних політичних інститутів.
- зміст і функції політичних партій у формуванні державної політики та громадянського суспільства.

- основи місцевого самоврядування та механізми політичної участі громадян.
 - значення громадських організацій та волонтерського руху для розвитку демократії.
 - процес європейської інтеграції України та його виклики на міжнародній арені.
 - роль міжнародних організацій у зовнішній політиці України та співпраці з іншими державами.
 - вплив глобалізації на національну політику, безпеку та інформаційну безпеку України.
 - ключові проблеми, пов'язані з гібридними загрозами та національною стратегією протидії
- уміти:**
- аналізувати та інтерпретувати політичні процеси в Україні з використанням теоретичних знань.
 - критично оцінювати історичні події та їхній вплив на сучасну політичну ситуацію в країні.
 - розробляти власні наукові пропозиції щодо покращення політичного середовища в Україні.
 - взаємодіяти з різними соціальними групами та реалізовувати громадські ініціативи.
 - проводити дослідження в галузі українських студій, застосовуючи сучасні методи аналізу.
 - брати участь у наукових дискусіях, відстоюючи власну точку зору на основі аргументованих висновків.
 - визначати механізми впливу громадян на прийняття політичних рішень та формування політичної культури.
 - презентувати результати досліджень у зрозумілій та доступній формі різним аудиторіям.

- співпрацювати з міжнародними організаціями для реалізації українських ініціатив на глобальному рівні.
- визначати ключові проблеми національної політики та пропонувати рішення для їх вирішення.
- використовувати новітні інформаційні технології у дослідженнях та професійній діяльності.
- проводити порівняльний аналіз політичних процесів в Україні та інших країнах з урахуванням історичних і соціальних контекстів.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності:**

Загальні компетентності

- ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК09. Здатність діяти дотримуючись морально - етичних норм, цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність, дотримуватись принципів толерантності та гендерного балансу в діяльності.

Спеціальні компетентності:

- СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну діяльність у закладах освіти.
- СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.

СК09. Здатність до активної участі у громадських ініціативах з розумінням та ефективним практичним застосуванням принципів громадянського суспільства, його сталого розвитку, усвідомлювати цінності демократії, права та свободи людини і громадянина.

СК10. Здатність аналізувати особливості розвитку громадянського суспільства, ефективно взаємодіяти з неурядовими організаціями та групами інтересу, визначати основні потреби та проблеми у цій сфері для визначення перспектив розбудови громадянського суспільства через впровадження громадянської освіти.

СК12. Здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку особистостей, різні види і форми освітньої діяльності та самостійної роботи.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

– сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;

– бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

– ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;

– сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма навчання
1	<i>Дискусія</i> «Українські (українознавчі, політичні) студії: проблемні питання, основні поняття, визначення, значення, зміст, функції. Громадянська освіта: теоретичні основи і значення в сучасному суспільстві»	4
2	<i>Семінар</i> «Розвиток української політичної думки від Київської Русі до сучасності.»	2
3	<i>Круглий стіл</i> «Вплив політичної культури на формування політичної ідентичності та громадянської активності».	2
3	<i>Семінар-практикум</i> «Основи політичної соціалізації: етапи, агенти, механізми».	2
4	<i>Пленарна дискусія</i> «Взаємозв'язок нації та держави в контексті сучасної політики. Теоретичні моделі національної ідентичності»	2
5	<i>Семінар-практикум</i> «Актуальні виклики для політичної системи України»	2
6	<i>Круглий стіл</i> «Взаємодія між політичними інститутами: механізми співпраці та конфлікти».	2
7	<i>Семінар</i> «Партійна система України: особливості розвитку, сучасний стан, основні партії».	2

8	<i>Дискусія</i> «Роль місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного розвитку: механізми фінансування та управління ресурсами. Політична участь громадян»	2
9	<i>Круглий стіл</i> «Роль громадських організацій та волонтерства у формуванні громадянського суспільства»	2
10	<i>Дискусія</i> «Перспективи європейської інтеграції та євроатлантичної інтеграції України в умовах глобальних змін: геополітичні виклики та можливості»	2
11	<i>Пленарна дискусія</i> «Співпраця України з міжнародними організаціями: ключові партнери та сфери взаємодії»	2
12	<i>Семінар</i> «Глобалізація та її вплив на національну політику України: позитивні та негативні аспекти. Виклики для національної безпеки»	2
12	<i>Круглий стіл</i> «Гібридні війни та інформаційні в контексті глобалізації: виклики для національної безпеки України»	2
	Усього:	30

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей, рефератів і виконаних практичних завдань. Головними вимогами є формування власного погляду на певні науково-методологічні підходи, сучасні принципи й прикладні методи дослідження, оцінка їх евристичної значимості й придатності для з'ясування складних політико-трансформаційних процесів в світі та Україні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів є однією з головних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів спрямована на те, щоб здобувач був не лише пасивним споживачем знань, але й активним їх творцем, котрий вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, мета організації самостійної роботи здобувачів полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні здобувачів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.
5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.

6. Підготовка до модульного контролю та екзамену;
7. Консультації викладачів

Консультативна допомога здобувачу надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (Середа 13.00-15.00);
- листування за допомогою електронної пошти (Pronoza.II@pdpu.edu.ua);

- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації, за домовленістю ініціативи здобувача (-ів) вищої освіти, індивідуальні – Viber Telegram (@in_pr14), групові – ZOOM, Teams 365 в робочі дні.

Кожен із зазначених компонентів вимагає від здобувачів активної та цілеспрямованої самостійної роботи. Важливо, щоб студенти під час навчання дотримувалися принципів ефективного вивчення та організації свого часу. Викладач на початку курсу проводить вступну сесію, щоб ознайомити студентів з вимогами і очікуваннями, зокрема тих, хто навчається за індивідуальним графіком.

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчального процесу і забезпечує глибше оволодіння матеріалом поза аудиторними заняттями. Час, виділений на самостійну роботу, регулюється навчальним планом.

Завдання для самостійної роботи спрямовані на уникнення поверхневого засвоєння матеріалу і механічного запам'ятовування фактів. Щоб отримати позитивну оцінку, студент має не лише демонструвати знання, але й уміти вирішувати конкретні наукові завдання, аналізувати та структурувати інформацію, шукати нестандартні підходи на основі самостійно здобутих даних, формулювати і обстоювати власні думки. Це, передусім, включає самостійне вивчення навчальних, наукових і довідкових матеріалів. Рекомендується вести записи, які можуть бути як у традиційному, так і в електронному форматі або у вигляді презентацій. Такий підхід сприяє глибшому засвоєнню матеріалу і дозволяє зберігати інформацію у зручному для подальшого використання вигляді. Рівень виконання самостійних завдань враховується при підрахунку підсумкових оцінок за змістовими модулями дисципліни.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

№ з/п	Назва теми	Кількіс ть годин	Форма контролю
		Денна	
1	Українські студії в громадянській освіті як навчальна дисципліна. Політична теорія та громадянська освіта: українська перспектива.	6	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	Витоки політичної думки України: теоретичні основи державності.	8	
3	Політична культура та політична соціалізація українського суспільства як компоненти громадянської освіти	8	
4	Нація, націоналізм і політична ідентичність: історичний та теоретичний вимір	6	
5	Політична система України: становлення та функціонування	8	
6	Політичні інститути в Україні: особливості та повноваження	8	
7	Політичні партії та їхня роль у формуванні державної політики	6	
8	Місцеве самоврядування в Україні та політична участь громадян (громадські ініціативи)	8	
9	Громадські організації та волонтерський рух як основа громадянського суспільства	8	
10	Європейська інтеграція і євроатлантичні прагнення України	8	
11	Україна і міжнародні організації: співпраця і дипломатія.	8	
12	Вплив глобалізації на національну політику та безпеку. Гібридні війни та інформаційні війни в умовах глобалізації: виклики для України	8	
	Разом:	90	

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Змістовий модуль I. Політичний аналіз в умовах динамічних змін

Тема 1. Сутність і зміст політичного аналізу.

Практичне заняття 1. Дискусія «Українські (українознавчі, політичні) студії: проблемні питання, основні поняття, визначення, значення, зміст, функції. Громадянська освіта: теоретичні основи і значення в сучасному суспільстві» (4 год.)

Питання до обговорення:

1. Які основні поняття та терміни використовуються в українських студіях і чому вони важливі?
2. Як українські студії можуть вплинути на розвиток громадянської освіти в Україні?
3. Які функції виконують українські студії в контексті формування національної ідентичності?
4. Які проблеми постають перед українськими студіями в умовах сучасних викликів (війна, глобалізація)?
5. Які роль і значення українських студій у процесах демократії та прав людини?
6. Як інтерпретація історії впливає на сучасну громадянську освіту?

Питання до роздумів:

1. Які виклики стоять перед громадянською освітою в Україні на сучасному етапі?
2. Як українські студії можуть сприяти розвитку критичного мислення у студентів?
3. Яким чином національні традиції можуть бути інтегровані в сучасні освітні програми?
4. Яка роль медіа у формуванні громадянської свідомості в Україні?
5. Як можливо покращити взаємодію між громадянським суспільством і державними інституціями для підтримки українських студій?

6. Яку роль грають закордонні українські громади у формуванні іміджу України та підтримці українських студій?

7. Які нові підходи в громадянській освіті можуть бути запроваджені для покращення обізнаності про українську культуру та історію?

8. Як технології (онлайн-освіта, соціальні мережі) змінюють способи викладання та сприйняття українських студій?

Практичне завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

2. Робота в групі:

- обговорювання питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

– дискусія проводиться на визначену тему, що заздалегідь оголошується учасникам;

– учасники мають підготуватися, вивчаючи матеріали та аргументи, що стосуються теми обговорення;

– всі відкрито висловлюють свої думки, наводячи приклади, пояснення та особисті спостереження;

– питання допускає різні точки зору, суперечливі висловлювання та аргументовані заперечення;

– учасники мають право висловлювати свої думки в обумовленому порядку, забезпечуючи рівні можливості для всіх;

– важливо, щоб кожен учасник активно слухав інших і поважав їхні думки, навіть якщо вони відрізняються;

– на етапі підбиття підсумків учасники формулюють ключові ідеї, висловлені під час дискусії, і намагаються знайти компромісні рішення або спільні точки зору;

– фінальний документ обговорення (зведення основних ідей і висновків) оформлюється і поширюється серед учасників після завершення дискусії.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорення питань теми.

2. Підготувати презентації-доповіді, розглянувши значення українських студій для розвитку громадянської освіти.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми. Практичні завдання.

Завдання 1. Складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте: Основні проблеми та виклики, з якими стикаються українські студії в контексті громадянської освіти. Проаналізуйте їхній вплив на формування національної ідентичності та свідомості. Результати доповісти на практичному занятті.

Проблема/Виклик	Опис	Вплив на формування національної ідентичності	Можливі рішення
Проблема 1	Опис проблеми 1	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 1
Проблема 2	Опис проблеми 2	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 2
Проблема 3	Опис проблеми 3	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 3
Проблема 4	Опис проблеми 4	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 4
Проблема 5	Опис проблеми 5	Вплив на ідентичність	Можливі рішення 5

Інструкції для заповнення таблиці:

1. *Проблема/Виклик:* Запишіть конкретні проблеми або виклики, з якими стикаються українські студії в контексті громадянської освіти.

2. *Опис:* Вкажіть короткий опис кожної проблеми або виклику.

3. *Вплив на формування національної ідентичності:* Проаналізуйте, як ця проблема або виклик впливають на формування національної ідентичності.

4. *Можливі рішення:* Запропонуйте можливі рішення або стратегії для подолання кожної проблеми.

Завдання 2. Підготуйте короткий аналіз (до 1000 слів) про те, як українські студії можуть бути використані для вирішення конкретних соціальних чи політичних проблем (наприклад, інтеграція молоді в громадське життя, активізація громадянського суспільства тощо). У своєму аналізі врахуйте:

- Які методи дослідження були б найефективнішими в даному випадку?
- Які громадські та політичні актори є найбільш релевантними для цього процесу?

Практичне заняття № 2. Семінар «Розвиток української політичної думки від Київської Русі до сучасності» (2 год.)

План:

1. Вступ до українських студій: визначення понять та значення в громадянській освіті.
2. Основні концепції українських студій: національна ідентичність, культурна спадщина, історична пам'ять.
3. Роль громадянської освіти в формуванні української політичної думки.
4. Взаємозв'язок українських студій з сучасними соціально-політичними викликами.

Питання до обговорення:

1. Які основні визначення поняття «українські студії» у контексті громадянської освіти?
2. Як українські студії впливають на формування національної ідентичності?
3. Яка роль культурної спадщини у громадянській освіті?
4. Як історична пам'ять впливає на сучасні політичні процеси в Україні?
5. Які виклики постають перед українськими студіями в умовах сучасності?
6. Яким чином громадянська освіта може сприяти розвитку українських студій?

7. Які сучасні підходи до українських студій використовуються в інших країнах?

8. Як технології змінюють спосіб викладання українських студій?

9. Які етичні питання виникають у процесі викладання українських студій?

Методика проведення семінару

- Семінар проводиться у формі активного обговорення визначених тем, що сприяє глибшому аналізу та розумінню предмету.

- Кожен учасник має можливість підготуватися до семінару, ознайомившись із рекомендованою літературою та матеріалами, що дозволяє формулювати власні думки та позиції.

- Учасники можуть обирати представників для коротких виступів, які підсумовують основні ідеї та результати обговорень. Доповіді мають бути лаконічними (не більше 5-7 хвилин) та містити ключові аспекти теми.

- Обговорення в рамках семінару повинно бути конструктивним, з акцентом на аналізі та порівнянні різних точок зору, а не лише на звітах чи критичних коментарях.

- Обговорюване питання допускає різні думки та тлумачення, заохочуючи учасників до активного висловлення своїх позицій та заперечень.

- В результаті обговорення має бути виявлено різноманіття точок зору всіх учасників на дане питання, що сприятиме формуванню колективного розуміння теми.

- Учасники мають рівні права на висловлення своїх думок, дотримуючись установленого порядку, щоб кожен міг бути почутий.

- У кінці семінару проводиться підсумкове обговорення, де формулюються основні висновки та рекомендації. Можливі доповнення та зміни в підсумковий документ, який відображає результати семінару.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчення основних понять і концепцій українських студій та їхнього значення в громадянській освіті.

Теоретичні завдання до питання:

1. Визначте та охарактеризуйте основні концепції українських студій, їх функції та застосування.
2. Які основні етапи дослідження українських студій у контексті громадянської освіти?
3. Охарактеризуйте вплив сучасних соціально-політичних умов на українські студії.
4. Які соціально-культурні чинники впливають на формування українських студій?
5. Визначте основні етичні принципи, які мають дотримуватися при викладанні українських студій.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми. Практичні завдання.

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте основні концепції українських студій. Включіть їх переваги та недоліки. Результати доповісти на практичному занятті.

Таблиця : Основні концепції українських студій

Концепція	Визначення	Значення в громадянській освіті	Переваги	Недоліки

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте взаємозв'язок українських студій з сучасними соціально-політичними викликами. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 3. Круглий стіл «Вплив політичної культури на формування політичної ідентичності та громадянської активності» (2 год.)

Питання до обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):

1. Визначення політичної культури: сутність та складові елементи.
2. Взаємозв'язок між політичною культурою та політичною ідентичністю.
3. Роль громадянської активності в контексті політичної культури.
4. Приклади впливу політичної культури на політичну ідентичність в Україні.
5. Політична соціалізація: як формуються цінності та переконання громадян?
6. Вплив традиційних та нових медіа на формування політичної культури.
7. Політична культура та участь молоді у політичному житті: виклики та можливості.

Питання до роздумів:

1. Які основні елементи політичної культури впливають на формування політичної ідентичності?
2. Як політична культура може стимулювати або стримувати громадянську активність?
3. У чому полягає роль освіти в формуванні політичної культури?
4. Як сучасні медіа трансформують політичну культуру та ідентичність?
5. Які приклади успішної громадянської активності можна навести в контексті української політичної культури?

Практичне завдання:

1. Робота в малих групах:

Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.

Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.

2. Робота в групі:

Дискусія щодо значення політичної культури для формування політичної ідентичності та громадянської активності.

Методика проведення круглого столу:

- Проводяться у формі обговорення визначених проблем.
- Кожна група обирає представників, які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), після чого проводиться їх обговорення.
- Обговорення в рамках круглого столу повинно носити конструктивний характер, не повинно зводитися лише до звітів про виконану роботу, а також не повинно бути лише критичних виступів.
- Обговорюване питання допускає різні думки та тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.
- У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання.
- Учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- Проект підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорення питань теми.
2. Підготувати презентації-довіді, розглянувши сутність та особливості впливу політичної культури на політичну ідентичність та громадянську активність.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

• Практичні завдання:

Завдання 1: Складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте основні складові політичної культури та їх вплив на політичну ідентичність. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2: Складіть схему, у якій визначте та охарактеризуйте приклади впливу громадянської активності на формування політичної культури. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3: Проведіть аналіз випадків, коли політична культура відіграла ключову роль у визначенні політичної ідентичності на прикладі конкретних країн або регіонів. Підготуйте коротку доповідь (5-7 хвилин), щоб представити результати.

Практичне заняття 4. Семінар-практикум «Основи політичної соціалізації: етапи, агенти, механізми» (4 год.)

План

1. Вступ до теми політичної соціалізації.
2. Етапи політичної соціалізації.
3. Агенти політичної соціалізації.
4. Механізми політичної соціалізації.
 - Вплив родини на політичну соціалізацію.
 - Роль освітніх установ.
 - Вплив медіа та соціальних мереж.

Питання до обговорення:

1. Що таке політична соціалізація і чому вона важлива для суспільства?
2. Які основні етапи політичної соціалізації ви можете виділити?
3. Які агенти політичної соціалізації є найвпливовішими?
4. Як родина, школа та медіа впливають на формування політичних поглядів?
5. Які механізми сприяють політичній соціалізації в сучасному суспільстві?
6. Як зміни в суспільстві впливають на політичну соціалізацію молоді?
7. Яка роль громадянського суспільства в процесі політичної соціалізації?

Методика проведення семінару-практикуму:

- Семінар-практикум проводиться у формі інтерактивного обговорення, що сприяє активній участі всіх учасників.
- Учасники мають можливість підготуватися, ознайомившись з рекомендованими матеріалами, щоб глибше вникнути в тему.
- Доповіді учасників повинні бути короткими, лаконічними та містити ключові аспекти теми.
- Обговорення повинно носити конструктивний характер, акцентуючи увагу на порівнянні різних точок зору та аналізі реальних прикладів.
- Учасники мають дотримуватися порядку висловлювання думок, щоб забезпечити рівність і можливість всім бути почутими.
- Наприкінці семінару формуються основні висновки та рекомендації, які підсумовують результати роботи.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчити поняття політичної соціалізації, скориставшись рекомендованою літературою та ресурсами Інтернету.
2. Дослідити роль різних агентів політичної соціалізації в сучасному суспільстві.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати основні етапи політичної соціалізації, а також їхній вплив на формування політичних поглядів.

Етап політичної соціалізації	Опис етапу	Вплив на політичні погляди
Дитинство		
Юність		
Дорослість		

Завдання 2: Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати різні агенти політичної соціалізації (родина, школа, медіа, суспільство) та їхній вплив на громадянську активність.

Агенти політичної соціалізації	Опис агента	Вплив на громадянську активність
Родина		
Школа		
Медіа		
Громадянське суспільство		

Завдання 3: Провести аналіз випадків, коли політична соціалізація відіграла ключову роль у формуванні політичних поглядів молоді. Підготуйте коротку доповідь на 5-7 хвилин для обговорення.

Практичне заняття 4. Пленарна дискусія «Взаємозв'язок нації та держави в контексті сучасної політики. Теоретичні моделі національної ідентичності»

Питання до обговорення:

1. Загальна характеристика поняття нації та держави.
2. Взаємозв'язок між нацією і державою в умовах глобалізації.
3. Основні теоретичні моделі національної ідентичності.
4. Роль держави у формуванні та підтримці національної ідентичності.
5. Виклики, які постають перед нацією та державою у сучасному світі.

Питання до роздумів:

1. Які основні фактори впливають на взаємозв'язок нації та держави? Наведіть приклади.

2. Як глобалізація змінює традиційні уявлення про національну ідентичність?

3. Яка роль освіти та медіа у формуванні національної ідентичності?

4. Які виклики можуть виникнути в процесі взаємодії нації та держави?

5. Чи погоджуєтесь ви з тим, що національна ідентичність є ключовою для стабільності держави? Аргументуйте свою точку зору.

Практичне завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

2. Робота в групі:

- обговорення питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Завдання для самостійної роботи:

I. Питання для самостійного опрацювання:

1. Вивчити концепції нації та держави, скориставшись рекомендованою літературою та ресурсами Інтернету.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Скласти таблицю, в якій визначити та охарактеризувати основні теоретичні моделі національної ідентичності.

Модель національної ідентичності	Опис моделі	Приклади
Культурна модель		
Політична модель		
Економічна модель		
Соціальна модель		

Завдання 2: Проаналізуйте взаємозв'язок нації та держави в сучасному контексті, звертаючи увагу на приклади з різних країн. Підготуйте коротку доповідь на 5-7 хвилин для обговорення.

Завдання 3: Обговоріть вплив глобалізації на національну ідентичність. Які позитивні та негативні наслідки ви можете виділити? Підготуйте коротку презентацію (5-7 хвилин), акцентуючи увагу на ключових висновках.

Практичне заняття 6. Семінар-практикум «Актуальні виклики для політичної системи України» (2 год.)

План:

1. Вступ до теми: огляд актуальних викликів для політичної системи України.

2. Аналіз основних викликів:

- Внутрішні фактори (економічні, соціальні, політичні).
- Зовнішні фактори (геополітичні, міжнародні відносини).

3. Роль громадянського суспільства у подоланні викликів.

4. Необхідні реформи для зміцнення політичної системи.

5. Вплив нових технологій на політичне управління.

Питання до обговорення:

1. Які основні виклики стоять перед політичною системою України сьогодні?

2. Як впливають зовнішні фактори (наприклад, війна, міжнародна політика) на політичну стабільність в Україні?

3. Яка роль громадянського суспільства у подоланні політичних викликів?

4. Які реформи необхідні для зміцнення політичної системи?

5. Як нові технології можуть бути використані для покращення політичного управління?

6. Які особливості політичної культури в Україні впливають на ефективність управління?

7. Як політична пропаганда і інформаційні війни впливають на суспільну свідомість та політичну активність?

8. Які проблеми виникають у відносинах між центральною владою та регіонами в Україні?

9. Як можуть економічні проблеми вплинути на політичну стабільність?

10. Яка роль молоді в політичних процесах та їхній вплив на політичну культуру?

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Вивчити рекомендовану літературу та скористатися ресурсами Інтернету, щоб підготуватися до теми дискусії.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Складіть таблицю, в якій визначте та охарактеризуйте основні виклики, з якими стикається політична система України. Результати доповіді на практичному занятті.

Виклик	Опис	Потенційні наслідки
Політична нестабільність		
Економічні труднощі		
Соціальна нерівність		
Військові загрози		
Громадянська активність		
Інформаційні війни		

Завдання 2: Проведіть аналіз випадків, коли політичні виклики в Україні призвели до змін у політичній системі. Підготуйте коротку доповідь на 5-7 хвилин для обговорення.

Завдання 3: Виберіть один із викликів і досліджте приклади інших країн, які успішно подолали подібні проблеми. Підготуйте презентацію для обговорення.

Практичне заняття 7. *Круглий стіл «Взаємодія між політичними інститутами: механізми співпраці та конфлікти»* (2 год.)

План:

1. Вступ до теми: Визначення основних політичних інститутів і їхня роль у політичній системі.
2. Основні механізми співпраці між політичними інститутами:
 - Взаємодія законодавчої та виконавчої влади.
 - Вплив судової влади на політичні рішення.

- Роль медіа як посередника між інститутами та суспільством.

3. Конфлікти між політичними інститутами:

- Причини конфліктів між гілками влади.
- Конфлікти між політичними партіями та державними інститутами.
- Політичні кризи через неефективну взаємодію інститутів.

4. Шляхи подолання конфліктів:

- Механізми медіації та компромісу.
- Роль правових механізмів у вирішенні конфліктів.

5. Міжнародний досвід взаємодії політичних інститутів.

Питання до обговорення:

1. Які основні механізми співпраці між законодавчою та виконавчою владою в Україні?
2. Як роль судової влади впливає на вирішення політичних конфліктів?
3. Чому виникають конфлікти між політичними інститутами, і як їх можна уникнути?
4. Як медіа впливають на взаємодію між політичними інститутами?
5. Яка роль політичних партій у конфліктах між владними інститутами?
6. Які законодавчі та конституційні механізми існують для врегулювання конфліктів між гілками влади?
7. Як політична криза впливає на стабільність державних інститутів?
8. Які кроки можуть вжити політичні лідери для налагодження ефективної співпраці між інститутами влади?
9. Які приклади конфліктів між політичними інститутами в Україні можна навести з сучасної політичної практики?
10. Який міжнародний досвід у вирішенні конфліктів між політичними інститутами можна використати в Україні?

Методика проведення круглого столу:

Формат: Круглий стіл проводиться у формі дискусії, де кожен учасник може висловлювати свою думку, пропонувати ідеї та ставити запитання.

Учасники: Студенти поділяються на групи, кожна з яких представляє один з політичних інститутів (наприклад, виконавча, законодавча, судова влада, медіа, політичні партії).

Обговорення: Кожна група готує коротку доповідь щодо взаємодії свого інституту з іншими та можливих конфліктів.

Заклучна частина: Спільна розробка пропозицій щодо покращення механізмів співпраці між інститутами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Вивчити основні форми взаємодії політичних інститутів у сучасних демократіях.
- Проаналізувати механізми вирішення конфліктів між владними інститутами на прикладі інших країн.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Скласти таблицю, де визначити основні механізми співпраці та конфлікти між різними політичними інститутами в Україні.

Інститути	Механізм співпраці	Причини конфлікту	Шляхи вирішення
Законодавча та виконавча			
Виконавча та судова			
Медіа та виконавча			
Партії та уряд			

Завдання 2: Дослідити кейс політичної кризи, яка виникла через конфлікт між інститутами влади, та проаналізувати методи подолання цієї кризи.

Завдання 3: Порівняти механізми співпраці між інститутами в Україні та однієї з розвинутих демократій (наприклад, США, Німеччина). Результати представити у вигляді презентації.

Практичне заняття 8. Семінар «Партійна система України: особливості розвитку, сучасний стан, основні партії».

План:

1. Вступ до теми: Загальні характеристики партійних систем і типологія партійних систем у світі.

2. Історичний розвиток партійної системи України:

- Формування партій після здобуття незалежності.
- Еволюція партійної системи у 1990-2000-х роках.
- Вплив Помаранчевої революції та Революції Гідності на партійну систему.

3. Сучасний стан партійної системи України:

- Багатопартійність та ключові політичні партії.
- Взаємодія партій з виборцями та медіа.
- Роль і вплив олігархічних груп на партії.

4. Основні політичні партії України:

- Ідеологічний спектр партій: від лівих до правих.
- Аналіз програм та діяльності провідних партій.
- Нові політичні сили та їхній вплив на політичний ландшафт.

5. Проблеми та перспективи розвитку партійної системи України:

- Чи відповідає сучасна партійна система інтересам суспільства?
- Проблеми партійної стабільності та консолідації.
- Можливості реформування партійної системи.

Питання до обговорення:

1. Які етапи розвитку пройшла партійна система України з моменту здобуття незалежності?

2. Які фактори найбільше вплинули на формування сучасної партійної системи в Україні?

3. Чому багатопартійність є важливою для політичної системи України?

4. Які основні ідеологічні напрями представлені у сучасних українських партіях?

5. Як олігархічні групи впливають на функціонування партійної системи?

6. Яку роль відіграють нові політичні сили у сучасній Україні?
7. Як партійна система України відрізняється від партійних систем інших країн?
8. Які основні проблеми існують у функціонуванні партійної системи України?
9. Чи можна вважати сучасну партійну систему України ефективною? Аргументуйте.
10. Які перспективи розвитку партійної системи в Україні в контексті євроінтеграції?

Практичне завдання:

1. Підготувати схему партійної системи України, де відобразити:

- Основні політичні партії;
- Їхній ідеологічний спектр (ліві, праві, центристські партії);
- Основні цілі та завдання кожної партії;
- Взаємодію між політичними силами (коаліції, альянси, опозиції).

2. Виконання у групах:

- Обговорення питань семінару;
- Спільне створення схеми партійної системи;
- Обмін думками щодо ідеологій, цілей і діяльності партій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Вивчити етапи розвитку партійної системи України з моменту здобуття незалежності.
- Проаналізувати програмні документи основних політичних партій України.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Створити порівняльний аналіз двох провідних політичних партій України, відобразивши основні ідеологічні та програмні розбіжності між ними.

Завдання 2: Проаналізувати вплив європейських стандартів на реформування партійної системи України в контексті євроінтеграції.

Практичне заняття 9. Дискусія «Роль місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного розвитку: механізми фінансування та управління ресурсами. Політична участь громадян» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Основи місцевого самоврядування: Які функції виконує місцеве самоврядування в системі державного управління?
2. Соціально-економічний розвиток на місцевому рівні: **Як** місцеві органи влади впливають на розвиток громад?
3. Механізми фінансування місцевого самоврядування: Які основні джерела фінансування мають місцеві громади та як вони впливають на ефективність управління?
4. Управління місцевими ресурсами: Які інструменти використовуються для ефективного управління природними та економічними ресурсами громади?
5. Політична участь громадян у місцевому самоврядуванні: Які форми політичної участі громадян впливають на рішення місцевої влади?
6. Децентралізація в Україні: Який вплив децентралізації на місцеве самоврядування та його роль у соціально-економічному розвитку?
7. Взаємодія місцевих громад із центральною владою: Як забезпечити ефективну співпрацю між місцевими та державними органами?
8. Фінансова автономія місцевих громад: Які можливості та виклики виникають у громадах при самостійному розпорядженні бюджетами?
9. Роль громадського бюджету у розвитку місцевих громад: Як громади можуть брати участь у розподілі коштів через механізми громадського бюджету?
10. Політична участь громадян у місцевому самоврядуванні: Які механізми залучення громадян до процесів прийняття рішень є найбільш ефективними?

Питання до роздумів:

1. Як забезпечити фінансову стабільність місцевих громад в умовах економічної кризи?

2. Які ризики виникають у процесі децентралізації та як їх можна уникнути?

3. Як громадські організації можуть сприяти підвищенню ефективності місцевого самоврядування?

4. Який вплив має місцева влада на залучення інвестицій у регіони?

5. Як політична участь громадян сприяє кращому управлінню на місцевому рівні?

Практичне завдання:

1. Підготувати презентацію, таблицю або схему, що відображає механізми фінансування місцевого самоврядування, включаючи джерела доходів, бюджетування, управління фінансовими ресурсами, та ролі політичної участі громадян у цих процесах.

Аспект	Опис	Джерела фінансування	Вплив на громаду	Приклади
Управління місцевими ресурсами	Як ефективно використовуються природні та економічні ресурси громади.	Місцеві податки, оренда землі, державні субсидії	Покращення інфраструктури, розвиток місцевого бізнесу	Розвиток аграрного сектору, туризм
Політична участь громадян	Як громадяни залучаються до процесів прийняття рішень на місцевому рівні	Громадські бюджети, місцеві референдуми, електронні петиції	Підвищення прозорості, відповідальність влади	Участь у розподілі бюджету, обговорення нових проектів
Механізми фінансування	Джерела доходів місцевих бюджетів та їх розподіл	Державні субсидії, гранти, місцеві податки	Забезпечення фінансової стабільності громади	Громади з високими власними доходами
Децентралізація	Передача повноважень від державної до місцевої влади	Державні програми децентралізації, залучення іноземних інвесторів	Підвищення рівня автономії та ефективності	Реформа децентралізації в Україні

2. Виконання у групах:

- Обговорення питань дискусії.
- Аналіз ключових механізмів фінансування та управління ресурсами.
- Оцінка впливу політичної участі громадян на процеси прийняття рішень.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Вивчити основні принципи фінансування місцевих громад в Україні.

Проаналізувати роль децентралізації у формуванні місцевих бюджетів.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Порівняти механізми фінансування місцевих громад у різних країнах Європи. Навести приклади успішних практик.

Завдання 2: Проаналізувати роль місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного розвитку громади на прикладі конкретної області чи регіону.

Практичне заняття 10. Круглий стіл «Роль громадських організацій та волонтерства у формуванні громадянського суспільства» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Основні функції громадських організацій в сучасному суспільстві. Як вони сприяють розвитку громадянського суспільства?

2. Роль волонтерства у формуванні громадянської активності. Як участь у волонтерських рухах впливає на демократичні процеси?

3. Взаємодія між громадськими організаціями та державними структурами. Як співпраця між ними може зміцнити демократичний процес?

4. Фінансування громадських організацій: Які є джерела та механізми фінансової підтримки їх діяльності?

5. Правові основи діяльності громадських організацій в Україні. Як законодавчі норми впливають на їх роботу?

6. Соціальні проекти як інструмент змін: Як громадські організації впливають на реалізацію соціальних ініціатив?

7. Громадянська активність та волонтерство під час війни в Україні: Яку роль відіграють громадські ініціативи у підтримці населення та збройних сил?

8. Глобальні тенденції розвитку волонтерства. Як міжнародний досвід впливає на волонтерський рух в Україні?

9. Проблеми та виклики громадських організацій в сучасних умовах. Які бар'єри виникають у їхній діяльності та як їх подолати?

10. Роль молодіжних організацій у формуванні громадянського суспільства. Які особливості роботи молодіжних громадських об'єднань?

Питання до роздумів:

1. Чи здатні громадські організації суттєво впливати на політичні процеси в Україні? Обґрунтуйте свою точку зору.

2. Які форми підтримки волонтерства з боку держави могли б стимулювати активну участь громадян?

3. Як змінюється роль громадських організацій у кризові періоди, такі як війна чи економічна нестабільність?

4. Чи можливо забезпечити сталість громадських ініціатив без державної підтримки? Обговоріть на прикладі конкретної організації.

5. Як громадські організації можуть сприяти подоланню соціальних проблем у сучасній Україні?

Практичне завдання:

1. Створення схеми взаємодії громадських організацій та волонтерських рухів із державними структурами. Проаналізуйте ключові механізми співпраці та подайте їх у вигляді схеми.

2. Виконання у групах:

- Обговорення питань круглого столу.
- Аналіз прикладів успішних громадських ініціатив.
- Формування колективних пропозицій щодо посилення ролі волонтерства у формуванні громадянського суспільства.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Вивчити законодавство України щодо функціонування громадських організацій. Ознайомитися з міжнародним досвідом розвитку волонтерства.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Підготуйте порівняльний аналіз правових аспектів діяльності громадських організацій в Україні та країнах ЄС.

Завдання 2: Проаналізуйте внесок волонтерських рухів у боротьбу з гуманітарними кризами в Україні.

Практичне заняття 11. Дискусія «Перспективи європейської інтеграції та євроатлантичної інтеграції України в умовах глобальних змін: геополітичні виклики та можливості» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Європейська інтеграція України: Які ключові переваги та ризики для України на шляху до членства в ЄС?

2. Євроатлантична інтеграція: Що змінює вступ України до НАТО для регіональної та глобальної безпеки?

3. Геополітичні виклики на шляху інтеграції: Як впливають сучасні міжнародні кризи на інтеграційні процеси України?

4. Політичні та економічні реформи: Які зміни необхідні в Україні для відповідності європейським стандартам?

5. Взаємовідносини з Росією та євроінтеграція: Як тривалий конфлікт з Росією впливає на процес європейської та євроатлантичної інтеграції?

6. Глобальні тенденції в міжнародній політиці: Які можливості відкриваються перед Україною в умовах змін у глобальній геополітиці?

7. Фінансова та технічна підтримка з боку міжнародних партнерів: Які роль міжнародної допомоги в процесі інтеграції?

8. Гуманітарні та соціальні виклики інтеграції: Як можуть соціальні питання вплинути на процес європейської та євроатлантичної інтеграції України?

9. Роль громадянського суспільства в інтеграційних процесах: Як активність громадських ініціатив сприяє пришвидшенню інтеграції?

10. Майбутнє України в ЄС та НАТО: Як бачиться перспектива членства України з огляду на сучасні виклики та глобальні зміни?

Питання до роздумів:

1. Якими можуть бути наслідки для безпеки України в разі прискореного вступу до НАТО?

2. Які є ключові перепони на шляху до європейської інтеграції? Як їх можна подолати?

3. Як Україна може скористатися сучасними геополітичними викликами для зміцнення свого міжнародного становища?

4. Чи є можливість для України зберегти баланс між євроінтеграцією та відносинами з іншими глобальними акторами, як-от Китай чи Туреччина?

5. Як європейська інтеграція може сприяти вирішенню внутрішніх соціально-економічних проблем України?

Практичне завдання:

1. Заповнення таблиці порівняння переваг та викликів європейської і євроатлантичної інтеграції:

Аспект	Європейська інтеграція	Євроатлантична інтеграція
Переваги		
Виклики		
Можливості для економіки		
Політичні аспекти		
Безпекові аспекти		

2. Робота в групі:

- Обговорення питань дискусії.
- Формування колективного бачення майбутнього європейської та євроатлантичної інтеграції України з урахуванням сучасних глобальних викликів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Оцініть поточний стан європейської інтеграції України. Які реформи ще необхідні для наближення до членства в ЄС?
- Дослідження євроатлантичної інтеграції: які стратегічні зміни потрібні для інтеграції в НАТО?

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Порівняйте перспективи членства України в ЄС та НАТО у світлі глобальних змін. Які основні фактори впливають на ці процеси?

Завдання 2: Проаналізуйте позиції ключових міжнародних гравців щодо інтеграційних прагнень України (ЄС, НАТО, США, Росія, Китай). Як ці позиції впливають на інтеграційні перспективи України?

Практичне заняття 11. Пленарна дискусія «Співпраця України з міжнародними організаціями: ключові партнери та сфери взаємодії» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Ключові міжнародні організації: Які міжнародні організації є основними партнерами України? Яку роль вони відіграють у розвитку країни?
2. Співпраця з ООН та її агенціями: У яких сферах Україна співпрацює з ООН? Як ця співпраця впливає на гуманітарні та соціальні аспекти?
3. Роль НАТО у безпековій сфері: Як відбувається взаємодія України з НАТО? Які безпекові питання вирішуються в рамках цієї співпраці?
4. Співпраця з ЄС: У яких галузях найбільш розвинута співпраця України з Європейським Союзом? Які перспективи поглиблення цієї взаємодії?
5. Міжнародний валютний фонд (МВФ): Як співпраця з МВФ впливає на економічні реформи в Україні?
6. Світовий банк та його проекти в Україні: Які основні проекти реалізує Світовий банк в Україні? Яка їх роль у фінансовій стабільності країни?
7. Співпраця з Радою Європи: Як Україна взаємодіє з Радою Європи в контексті захисту прав людини та розвитку демократії?

8. Міжнародні фінансові інституції та їх вплив на економічний розвиток: Які результати від співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, як ЄБРР та МФК?

9. Глобальні гуманітарні ініціативи та їх вплив на Україну: Які гуманітарні програми міжнародних організацій мають найбільший вплив на підтримку населення України?

10. Взаємодія України з регіональними організаціями: Які переваги приносить співпраця України з регіональними об'єднаннями, такими як ГУАМ та інші?

Питання до роздумів:

1. Які виклики постають перед Україною у співпраці з міжнародними організаціями в умовах війни?

2. Які фактори сприяють чи заважають ефективній взаємодії України з НАТО і ЄС?

3. Як міжнародні фінансові інституції можуть допомогти Україні в повоєнній відбудові економіки?

4. Як співпраця з міжнародними організаціями впливає на політичні реформи в Україні?

5. Які сфери є пріоритетними для співпраці України з міжнародними організаціями в майбутньому?

Практичне завдання:

1. Вивчення рекомендованої літератури та ресурсів Інтернету: Підготуватися до теми дискусії, ознайомившись з ключовими документами та доповідями щодо міжнародної співпраці України.

2. Робота в групі:

- Обговорення питань теми.
- Обмін думками щодо ролі міжнародних організацій у стабілізації соціально-економічного розвитку України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

- Дослідити актуальні ініціативи співпраці України з міжнародними організаціями в економічній, безпековій та гуманітарній сферах.
- Оцінити поточні результати співпраці України з ключовими міжнародними партнерами.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1: Заповнити таблицю про основні міжнародні організації, з якими співпрацює Україна, та визначити ключові напрями цієї співпраці:

Міжнародна організація	Сфера співпраці	Основні проєкти та ініціативи	Вплив на Україну
ООН			
НАТО			
ЄС			
МВФ			
Світовий банк			

Завдання 2: Заповнити таблицю порівняння ролі міжнародних організацій у різних сферах (економічній, безпековій, соціальній):

Сфера взаємодії	Міжнародні організації	Основні результати співпраці	Перспективи розвитку
Економіка			
Безпека			
Соціальний розвиток			

Завдання 3: Проаналізуйте, як міжнародні організації можуть допомогти Україні у відновленні після війни та в довгостроковій перспективі стабілізації розвитку. Результати обговорити на практичному занятті.

Практичне заняття 13. Семінар «Глобалізація та її вплив на національну політику України: позитивні та негативні аспекти. Виклики для національної безпеки» (2 год.)

План:

1. Вступ до теми глобалізації та її ключових аспектів.
2. Позитивні аспекти глобалізації для національної політики України.
3. Негативні аспекти глобалізації та виклики для національної політики України.
4. Вплив глобалізації на економічний розвиток та політичну стабільність України.
5. Виклики глобалізації для національної безпеки:
Проблеми збереження суверенітету та державної ідентичності.
Залежність від глобальних економічних та політичних структур.
6. Механізми адаптації державної політики України до умов глобалізації:
Роль міжнародного співробітництва.
Вдосконалення правового регулювання та інтеграційні процеси.

Питання до роздумів:

1. Яким чином глобалізація впливає на політичні процеси в Україні?
2. Які позитивні результати глобалізації можуть бути використані для розвитку національної політики?
3. Які основні виклики національній безпеці України створює глобалізація?
4. Як держава може протидіяти загрозам, що виникають через глобалізацію?
5. Чи впливає глобалізація на зростання рівня політичної залежності України від міжнародних організацій?

Практичне завдання:

1. **Завдання 1.** Складіть таблицю, у якій визначте позитивні та негативні аспекти глобалізації для національної політики України, зокрема її вплив на

економіку, безпеку та міжнародні відносини. Результати доповіді на практичному занятті.

Аспект	Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Економіка		
Політика		
Безпека		
Міжнародні відносини		

2. Завдання 2. Проаналізуйте виклики національної безпеки, спричинені глобалізаційними процесами. Запропонуйте механізми їх подолання. Підготуйте коротку доповідь (5-7 хвилин) для обговорення з групою.

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Дослідіть питання взаємодії України з міжнародними економічними та політичними структурами у контексті глобалізації.

Проаналізуйте приклади політичної та економічної залежності держав у процесі глобалізації та порівняйте їх з ситуацією в Україні.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1. Складіть аналітичну записку на тему «Можливості використання позитивних аспектів глобалізації для розвитку національної політики України». У записці розкрийте, які з глобальних процесів можуть бути інтегровані у внутрішню політику країни.

Завдання 2. Підготуйте порівняльний аналіз заходів, які були реалізовані в різних країнах для подолання негативних наслідків глобалізації. Порівняйте їх з тим, що робиться в Україні.

Практичне заняття 14. Круглий стіл «Гібридні війни та інформаційні в контексті глобалізації: виклики для національної безпеки України» (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Що таке гібридні війни? Які їхні головні риси та цілі?
2. Яким чином інформаційні загрози становлять загрозу національній безпеці?
3. Які основні прояви гібридної війни спостерігаються в Україні з боку агресора?
4. Як впливає глобалізація на розвиток гібридних конфліктів та інформаційних атак?
5. Які заходи застосовуються в Україні для протидії гібридним та інформаційним атакам?
6. Які міжнародні практики можна адаптувати для зміцнення національної безпеки в умовах гібридних війн?
7. Роль соціальних мереж в поширенні інформаційних загроз: як протистояти маніпуляціям?
8. Які слабкі місця має українське суспільство в контексті інформаційної стійкості?
9. Які правові механізми необхідні для ефективно протидії гібридним загрозам?
10. Як громадські організації та волонтерські ініціативи можуть сприяти зміцненню інформаційної безпеки держави?

Питання до роздумів:

1. Чи здатна Україна ефективно протистояти гібридним загрозам без міжнародної підтримки? Обґрунтуйте свою думку.
2. Як може змінитися роль держави у забезпеченні інформаційної безпеки в умовах посилення гібридних війн?
3. Які стратегії розвитку інформаційної безпеки є найбільш ефективними в сучасних умовах?

4. Як впливає дезінформація на формування суспільної думки в умовах воєнного конфлікту?

Практичне завдання:

1. Завдання 1. Підготуйте порівняльний аналіз стратегій протидії гібридним загрозам в Україні та країнах-членах НАТО.

2. Завдання 2. Створіть схему основних механізмів протидії інформаційним загрозам на державному та громадському рівнях.

3. Завдання 3. Заповніть таблицю з оцінки рівня інформаційної безпеки України у порівнянні з іншими країнами (на прикладі країн ЄС та США):

Параметр	Україна	ЄС	США	Оцінка стратегії протидії
Стратегії інформаційної безпеки				
Стійкість до інформаційних атак				
Ефективність законодавства				
Взаємодія з міжнародними партнерами				

Завдання для самостійної роботи:

1. Питання для самостійного опрацювання:

Ознайомитися з законодавством України щодо протидії гібридним загрозам та інформаційним атакам.

Вивчити міжнародний досвід боротьби з інформаційними загрозами у країнах ЄС та НАТО.

2. Творчо-аналітичні завдання до теми:

Завдання 1. Проведіть аналіз конкретного прикладу гібридної війни та інформаційних атак в Україні. Оцініть механізми, які були застосовані для протидії.

Завдання 2. Підготуйте аналітичний звіт щодо ефективності українських ініціатив у сфері інформаційної безпеки на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Відповідно до навчального плану, кожен студент має виконати індивідуальне науково-дослідне завдання.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) є важливою складовою навчального процесу, спрямованою на розвиток самостійного мислення, аналітичних навичок та здатності до наукового дослідження. Виконання таких завдань дозволяє студентам глибше зануритися в тематику дисципліни, розвинути навички критичного аналізу та самостійного пошуку інформації. Це не лише сприяє закріпленню теоретичних знань, але й допомагає студентам застосовувати їх на практиці, що є важливим аспектом підготовки кваліфікованих фахівців.

ІНДЗ є видом позааудиторної самостійної роботи, яка виконується студентами під керівництвом викладача. Ці завдання сприяють закріпленню теоретичних знань, отриманих під час лекцій та семінарів, а також розвитку практичних навичок у дослідженні конкретних проблемних питань. Вони допомагають студентам навчитися самостійно планувати свою роботу, ефективно використовувати час та ресурси, а також розвивати навички наукового письма та презентації результатів дослідження.

Мета ІНДЗ

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ сприяє розвитку навичок самостійної роботи, критичного мислення та здатності до наукового аналізу.

Завдання ІНДЗ

1. Поглиблення теоретичних знань з дисципліни.
2. Розвиток навичок самостійного пошуку та аналізу інформації.
3. Формування вмінь критичного мислення та наукового аналізу.
4. Розвиток навичок підготовки наукових доповідей та презентацій.

5. Вироблення вмінь систематизації та узагальнення отриманих знань.

Структура ІНДЗ

ІНДЗ складається з кількох основних частин, які забезпечують логічну послідовність викладення матеріалу та повноту розкриття теми:

1. Вступ: короткий огляд теми, обґрунтування її актуальності та мети дослідження.

2. Теоретична частина: огляд основних теоретичних положень, що стосуються теми дослідження.

3. Аналітична частина: аналіз зібраної інформації, виявлення основних тенденцій та закономірностей.

4. Дослідна (проектна) частина: опис проведених досліджень, експериментів або проектних розробок.

5. Висновки: узагальнення результатів дослідження, формулювання основних висновків та рекомендацій.

6. Перелік використаної літератури: список джерел, використаних під час підготовки ІНДЗ.

7. Додатки: додаткові матеріали, які ілюструють результати дослідження (графіки, таблиці, діаграми тощо).

Критерії оцінювання ІНДЗ

Оцінювання ІНДЗ проводиться за такими критеріями:

- Самостійність виконання: ступінь самостійності студента у виконанні завдання.
- Логічність і послідовність викладення матеріалу: чіткість та логічність структури роботи.
- Повнота розкриття теми: глибина та повнота аналізу обраної теми.
- Обґрунтованість висновків: аргументованість та обґрунтованість зроблених висновків.
- Використання джерел: якість та різноманітність використаних джерел інформації.

- Якість оформлення: відповідність роботи вимогам до оформлення наукових робіт.

Рекомендації щодо виконання ІНДЗ

1. Планування роботи: розподіліть час на виконання кожного етапу роботи, враховуючи дедлайни.

2. Пошук інформації: використовуйте різноманітні джерела інформації (книги, статті, інтернет-ресурси).

3. Аналіз інформації: критично оцінюйте знайдену інформацію, виділяйте основні положення та тенденції.

4. Написання роботи: дотримуйтесь логічної структури роботи, чітко формулюйте думки та висновки.

5. Оформлення роботи: дотримуйтесь вимог до оформлення наукових робіт, звертайте увагу **на правильність цитування та оформлення списку літератури.**

Підсумки

Виконання ІНДЗ є важливим етапом у навчальному процесі, який сприяє розвитку наукових та дослідницьких навичок студентів. Результати виконання ІНДЗ можуть бути представлені на практичному занятті або подані викладачу для перевірки.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою.

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА

з/п	Тематика	Кількість годин
		Денна форма
1	Історичні витоки політичної думки в Україні: від Київської Русі до сучасності.	
2	Трансформація української політичної культури після незалежності: здобутки та виклики.	

3	Роль ідеологій у формуванні політичного ландшафту України.	
4	Політичні партії та їхній вплив на розвиток демократії в Україні.	
5	Вплив громадянського суспільства на політичні процеси: від протестів до реформ.	
6	Політичні наслідки Революції Гідності: внутрішні та зовнішні виклики.	
7	Сучасні політичні ідеології в Україні: націоналізм, лібералізм, соціалізм.	
8	Європейська інтеграція України: перспективи та проблеми на шляху до членства в ЄС.	
9	Політика децентралізації в Україні: роль громад у новій політичній системі.	
10	Виборчі системи України: еволюція, реформи та демократичні стандарти.	
11	Інформаційна безпека в умовах війни: виклики для української політичної культури.	
12	Політична участь молоді в Україні: проблеми та перспективи активного громадянства.	
13	Політичні еліти в Україні: формування, динаміка та вплив на державні процеси.	
14	Геополітичне положення України: зовнішня політика між Сходом і Заходом.	
15	Громадянська освіта як інструмент формування активного суспільства в Україні.	
16.	Інформаційні війни в українському політичному просторі: від радянської пропаганди до гібридних загроз.	
17	Роль інформаційних технологій у сучасних політичних конфліктах в Україні.	
18.	Дезінформація та пропаганда в умовах війни на сході України: політичні наслідки.	
	Разом	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

копіювання;

перекладування;

компіляція;

використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;

подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Українські студії в громадянській освіті: основні завдання та значення для формування політичної свідомості.
2. Політична теорія та її роль у громадянській освіті: українська перспектива.
3. Витоки політичної думки України: основні етапи розвитку.
4. Михайло Грушевський як теоретик української державності.
5. «Руська Правда» та Литовські статuti: їх вплив на формування української державності.
6. Політична культура: визначення та основні складові.
7. Процес політичної соціалізації в Україні: основні етапи.
8. Роль громадянської освіти в процесі політичної соціалізації українців.
9. Нація та націоналізм: поняття, основні риси, історичний розвиток в Україні.
10. Політична ідентичність: як формуються політичні погляди та національна самосвідомість.
11. Роль національної ідентичності в політичних процесах України.
12. Вплив історичних подій на формування політичної думки та державності в Україні.
13. Основні виклики для національної ідентичності в умовах глобалізації.
14. Політична система України: основні етапи її становлення.
15. Структура політичної системи України: основні елементи.
16. Політична система України після здобуття незалежності: основні зміни.
17. Політичні інститути України: структура та функції.
18. Взаємодія гілок влади в Україні: законодавча, виконавча та судова.
19. Роль Президента України у політичній системі.
20. Верховна Рада України: повноваження та основні функції.
21. Кабінет Міністрів України: структура, повноваження, завдання.
22. Судова система України: основні аспекти функціонування.

23. Політичні партії України: функції та роль у формуванні державної політики.
24. Партійна система України: розвиток та сучасний стан.
25. Роль місцевого самоврядування в політичній системі України.
26. Політична участь громадян на місцевому рівні: інструменти та механізми.
27. Громадські ініціативи та їх роль у розвитку місцевої демократії.
28. Громадянське суспільство в Україні: роль громадських організацій.
29. Волонтерський рух в Україні: основні напрямки та значення для суспільства.
30. Європейська інтеграція України: історія та сучасні виклики.
31. Євроатлантична інтеграція України: основні етапи та завдання.
32. Співпраця України з Європейським Союзом: основні напрямки.
33. Співпраця України з НАТО: основні аспекти та перспективи.
34. Міжнародні організації та їх роль у підтримці України.
35. Україна і ООН: основні форми співпраці.
36. Дипломатична діяльність України в контексті міжнародних організацій.
37. Глобалізація та її вплив на політику України: позитивні та негативні аспекти.
38. Вплив глобалізаційних процесів на національну безпеку України.
39. Гібридні війни: визначення та виклики для України.
40. Інформаційні війни в умовах глобалізації: основні інструменти та загрози для України.
41. Основні механізми протидії гібридним загрозам в Україні.
42. Роль міжнародних партнерів України у протидії гібридним війнам.
43. Європейський досвід у боротьбі з гібридними загрозами: уроки для України.
44. Інформаційні війни та їх вплив на міжнародний імідж України.
45. Роль ЗМІ у протидії інформаційним атакам на Україну.

46. Міжнародна підтримка України у контексті інформаційних та гібридних загроз.

47. Вплив соціальних мереж на політичні процеси та національну безпеку України.

48. Інформаційна безпека як складова національної стратегії України.

49. Політична культура та ідентичність у процесі інтеграції до європейського простору.

50. Проблеми демократизації політичної системи України.

51. Роль громадянської освіти у процесі демократизації суспільства.

52. Виборчі кампанії в Україні: основні етапи та інструменти.

53. Виборчі системи України: порівняння мажоритарної та пропорційної систем.

54. Політичний консалтинг в Україні: основні методи та стратегії.

55. Політичні ризики та їх управління в умовах нестабільної політичної ситуації.

56. Роль місцевих референдумів у формуванні політики на місцевому рівні.

57. Конституційні зміни в Україні: основні етапи та вплив на політичну систему.

58. Проблеми та виклики розвитку місцевого самоврядування в Україні.

59. Міжнародна співпраця України у сфері кібербезпеки.

60. Вплив міжнародних санкцій на політику та економіку України.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи.

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, ніколи не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; відповідь на запитання невпевнена, хаотична або відсутня. Систематично відсутнє рішення практичних завдань.
	1 бал	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, показує слабе знання понятійного апарату та невміння працювати з джерелами інформації. Відповідь містить суттєві помилки у визначенні понять.
	2 бали	Здобувач активно працює на практичному занятті. Вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, робити власні висновки. В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Уміє розмірковувати, робити власні висновки. Вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання..
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати

		деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, успішно, комплексно вирішує поставлені завдання. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру
	2 бали	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв'язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Вміє самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь)	0 балів	Доповідь не якісна, тема не розкрита, не вірно визначені об'єкт, предмет і гіпотеза дослідження, метод не відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз відсутній, автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії. Презентація не зараховується тому що є плагіатом або запозичена з мережі Інтернет
	1-2 бали	Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Презентація виконана самостійно, проте автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	3-4 бали	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня.

		Презентація виконана самостійно але інформація на слайдах надана без покликань. Матеріал фрагментований. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	5-6 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно автор(ка) пояснює матеріал впевнено виправляється, змістовний матеріал представлений гідно, у висновку сформульовані самостійні висновки, які містять незначні огріхи, тема розкрита загалом, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана з покликанням на джерела, гідно оформлені і актуальна. Презентація виконана самостійно, автор(ка) може презентувати матеріал в аудиторії але не впевнено відповідає на питання від аудиторії
	7-8 балів	Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, автор(ка) без перешкод презентує матеріал, зміст презентації представлений гідно, без перевантаження слайдів текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні висновки, які підкріплені фактичними доказами, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить покликання на джерела, гідно оформлені і актуальні. Презентація виконана самостійно із елементами новизни та оригінальності, оформлення відповідає вимогам, автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії але впевнено відповідає на питання від аудиторії але подекуди може припускатися незначних помилок
	9-10 балів	Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз

		грунтовний та самостійний, автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії. Презентація виконана самостійно та оригінально, оформлення відповідає всім вимогам. Зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить покликання на джерела, гідно оформлені і актуальні
Письмова робота	0	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань
	1 -2 бали	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3-4 бали	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	5-6 балів	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	7-8 балів	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	9-10 балів	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Навчальна дисципліна «Українські студії в громадянській освіті» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену на який відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання безсистемні, неповні, невпевнені, що свідчить про незнання основного матеріалу, допущено помилки у визначенні понять та категорій, невміння узагальнювати. Відсутні приклади практичного використання.

6-10 балів	Здобувач виявляє розуміння основних положень питання, але спостерігається значна поверховість знань; визначення термінів і понять не зовсім чітке, висновки і узагальнення аргументовані слабо, в них мають місце помилки і невірне тлумачення. Здобувач не в змозі надати наукове пояснення практичним подіям.
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, але виклад матеріалу недостатньо систематизований, окремі знання недостатньо глибокі, у висновках і узагальненнях є окремі неточності. Здобувач намагається аналізувати реальні події на теоретичних засадах, робити власні висновки, проте припускається незначних помилок у наведені прикладів практичного використання.
16-20 балів	Відповідь на запитання є повною, змістовною і вичерпною. Здобувач виявляє правильне розуміння теоретичного та нормативного матеріалу, робить доказові висновки і узагальнення, пов'язані з явищами навколишнього життя, майбутньою спеціальністю.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері політичного менеджменту. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається

	помилки які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів роботи у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. але відсутнє глибоке розуміння логіки при аналізі задач.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, презентація результатів самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–10	0–20	0–100
Тема 1	0–8	0–70			
Тема 2	0–4				
Тема 3	0–8				
Тема 4	0–4				
Тема 5	0–4				
Тема 6	0–4				
Тема 7	0–4				
Тема 8	0–4				
Тема 9	0–4				
Тема 10	0–4				
Тема 11	0–4				
Тема 12	0–8				
Письмова робота	0–10				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура, ідеологія, психологія: навч. посіб. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2019. 104 с.
2. Громадянська освіта та методика її навчання : Підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти /За загальною редакцією Т. В. Бакка, Т. В. Мелешенко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. 320 с.
3. Козьмініх А. В., Сушко А. І. Загальна теорія політики : навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 70 с.
4. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. Київ : МАУП, 2020. 96 с.
5. Пахарєв А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. 181 с.
6. Політична ідеологія [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд.: А. Пехник, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2023. 64 с.

Допоміжна

1. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с.
2. Добіжа В. В. Політична культура владної еліти в умовах суспільно-історичної трансформації . Держава і право: Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. 2019. № 38. С. 726-732
3. Доній О. Трансформація української національної ідеї. Київ: Наш формат, 2020 464 с.
4. Іова В. Ю. Формування громадянської культури особистості : навч. метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2019. 172 с.

5. Наумкіна С. М. Політична воля та її роль у державотворчому процесі. *Держава і право : Збірник наукових праць. Серія Політичні науки*. Вип. 83 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2019. 216 с. С. 209–212.
6. Пехник А. Політичні права та свободи: актуалізація питання та оцінка рівня забезпечення. *Політичне життя*, №4, с. 74-79.
7. Пехник А. Свобода як одна з головних цінностей безпосередньої демократії. Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні, 2019. с. 129-134.
8. Проноза І. І. PR-технології як інструмент формування політичної свідомості. *Науковий журнал «Політичне життя»*. 2021. № 2. С. 96 102.
9. Проноза І. І. Психологічний аспект формування політичної свідомості, як складової політичної культури молоді .Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. НУ ОЮА. - Одеса : Фенікс, 2019. - Вип. 40. - С. 400-410.
10. Проноза І. І., Гладка В. Феномен політичної культури в сучасному суспільстві. VII Методологічні читання – Сучасна політична наука: нові виклики та контексти (пам'яті професора Валерія Миколайовича Денисенка): матеріали сьомої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 11 грудня 2020 р.) / За наук. ред. д. політ. н., Г. В. Шипунова; відп. за вип. А. М. Сабара, Г. В. Іленьків. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 167–171.
11. Розумний М. Національна доктрина. Київ: КМ Букс, 2021. 264 с.
12. Тимченко В. Модерний націоналізм. Шлях до нового суспільства. Київ: Маркобук, 2019. с 128.
13. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ, 2020. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека	Університету	Ушинського :	офіційний сайт.
URL : https://library.pdpu.edu.ua/			
2. Голос	України.	Газета	Верховної Ради України.
URL : www.uamedia.visti.net/golos			

3. Економіка України. Політико-економічний журнал. URL : <http://www.economukraine.com.ua/>
4. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
5. Макроекономічна статистика. Національний банк України. URL : <http://www.bank.gov.ua>.
6. Міністерство економіки. URL : www.me.gov.ua
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>
8. Національна Парламентська бібліотека України URL : <http://www.nplu.kiev.ua/>
9. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
- 10.Офіційний WEB- сайт МВФ. URL : <http://www.inf.org>
- 11.Офіційний сайт Державного комітету статистики України: URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 12.Українська асоціація маркетингу URL : <http://uam.in.ua/rus/projects/marketing-in-ua/>

Інформаційно-аналітичні сайти

1. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL : <http://www.ipiend.gov.ua/>
2. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
3. Сайт Українського центру політичного менеджменту URL : <http://www.politik.org.ua/>
4. Сайт Інтернет-портал аналітичних центрів України надає аналітичним центрам право публікувати свої матеріали (новини, аналітичні огляди, прогнози). За матеріалами сайту проводяться дискусії; відвідувачі сайту мають можливість залишити свої коментарі. URL : <http://www.intellect.org.ua>
5. Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій наводить місячний економічний моніторинг України, моніторинг інфраструктури України, наукові матеріали, книги. URL : <http://www.ier.com.ua>